

El Laboratori d'Etnoecologia

L'**Etnoecologia** és l'estudi interdisciplinari de les relacions dinàmiques entre els pobles, la biota i el medi ambient. Els estudis etnoecològics es basen en una perspectiva multidisciplinària que es basa en fonaments de les ciències naturals i del comportament en múltiples nivells -des dels punts de vista dels pobladors de les nacions en desenvolupament a les dels responsables polítics de les nacions industrials. Els estudis etnoecològics poden ajudar a entendre els problemes socials i mediambientals d'avui dia (per exemple, la degradació ecològica, el canvi climàtic, la pèrdua de la diversitat biològica i cultural, d'escassetat d'aigua, les desigualtats econòmiques i les transicions demogràfiques).

El **Laboratori d'Etnoecologia** té com a objectiu promoure el desenvolupament de l'etnoecologia a Europa. El laboratori està ubicat a l'Institut de Ciència i Tecnologia Ambientals (ICTA) de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) i té diversos centres de formació i d'investigació.

Els objectius específics del Laboratori d'Etnoecologia són:

- 1) Augmentar l'oferta acadèmica de l'etnoecologia a Europa
- 2) Actuar com un catalitzador per a la recerca etnoecològica en el camp de les Ciències Ambientals
- 3) Fomentar la investigació interdisciplinària en Ciències Ambientals
- 4) Organitzar una Xarxa d'Etnoecologia
- 5) Oferir una formació en recollida de dades primàries a través de cursos de mètodes de treball de camp i la possibilitat de participar en projectes d'investigació en curs.

Línies de recerca actuals

Coneixement Ambiental Local

A través d'aquesta línia d'investigació, hem 1) posat a prova diferents hipòtesis sobre correlacions del coneixement ambiental local, i 2) examinat la naturalesa evolutiva del coneixement ambiental local. Hem demostrat que diferents grups indígenes mantenen els seus coneixements etnobotànics de forma comuna. També hem estudiat com l'exposició al mercat afecta la distribució del coneixement ambiental local, trobant que només les activitats econòmiques que treuen a la gent del seu context cultural s'associen negativament amb el seu coneixement local. Més recentment, hem fet un important primer pas en avaluar els beneficis dels diferents nivells de coneixement local en resultats mesurables, evidenciant que el coneixement etnobotànic individual s'associa amb una gestió eficaç de l'hàbitat i amb el propi estat nutricional, així com el de la pròpia descendència. Als nostres treballs més recents examinem la naturalesa evolutiva del coneixement ambiental local i el seu paper en la construcció de la resiliència en els sistemes de gestió de recursos.

Canvi Cultural en Pobles Indígenes

A mesura que les economies de mercat s'expandeixen, la cultura, l'estil de vida i l'hàbitat de les persones indígenes canvia, sovint de forma predictable i, moltes vegades, irreversible. No obstant això, manca recerca amb rigor quantitatiu i longitudinal sobre el tema. Per omplir aquest buit, durant més d'una dècada, els investigadors del Laboratori d'Etnoecologia hem col·laborat amb el *Tsimane' Amazonian Panel Study* (TAPS). TAPS pretén avaluar els efectes de l'obertura comercial o l'exposició al mercat en el benestar i en l'ús dels recursos naturals en una societat amazònica nativa a Bolívia. Ho fa mitjançant la realització d'un programa integral multidisciplinari i de llarg termini de recerca, capacitació i desenvolupament. La investigació es basa en una barreja eclèctica de teories i punts de vista de l'economia, la biologia evolutiva i l'antropologia cultural. Actualment estem duent a terme investigacions sobre com els pobles indígenes perceben conceptes com la salut i el benestar.

Noves Eines de Conservació

L'última dècada ha estat testimoni del desenvolupament dels Pagaments per Serveis Ambientals i els mecanismes de compensació ambiental com a nous instruments econòmics per promoure la conservació en tot el món. En molts casos, els pobles indígenes han començat a participar en el disseny, implementació o impugnació d'aquests instruments. Investigadors del Laboratori d'Etnoecologia han analitzat els avantatges i els costos que algunes experiències pilot amb les compensacions de carboni han tingut sobre els grups indígenes i no indígenes del Mèxic rural, inclosos una millor gestió dels recursos i empoderament polític, però també augments en la desigualtat d'ingressos i una ceguera cap a qüestions de gènere en l'ús de recursos. El treball en curs està posant a prova la influència dels incentius econòmics en la governança i en actituds de conservació i comportament entre grups indígenes i no indígenes, així com examinant una possible millora en el disseny d'aquests instruments, que permetin treballar local i legítimament amb les comunitats heterogènies que viuen en boscos de gran riquesa biològica i paisatgística.

Pobles Indígenes i Àrees Conservades per Comunitats

En contextos culturals i ecològics específics, la gestió de recursos naturals basada en la comunitat (CBNRM en endavant) s'associa positivament amb el benestar de les comunitats locals i el manteniment i millora de la biodiversitat i els serveis ecosistèmics. No obstant això, els acords de gestió –i la diversitat biocultural associada- estan sent erosionats com a resultat d'una major interconnexió de les cultures i els ecosistemes, en part impulsada per la globalització econòmica. A més, hi ha una manca de reconeixement d'aquests sistemes CBNRM pels governs locals i nacionals. Els investigadors del Laboratori d'Etnoecologia estudiem les diferents formes de CBNRM desenvolupades pels pobles indígenes i poblacions rurals que viuen en àrees d'alta biodiversitat. També estem analitzant el paper de la conservació basada en la comunitat en quant a la promoció o el menyscabament de la capacitat de recuperació socio-ecològica. En teoria, la conservació basada en la comunitat pot contribuir a mantenir la diversitat biològica i assegurar la capacitat dels pobles rurals i indígenes a beneficiar-se dels recursos naturals, així com anticipar-se i adaptar-se als canvis socio-ecològics, però aquest no sempre és el cas.

Canvi Ambiental Global i les societats de petita escala

La definició d'una nova era geològica, l'Antropocè, s'ha proposat recentment per marcar un període de canvis ambientals a escala global. En aquest procés de canvi ambiental global, l'estudi de les societats de petita escala s'utilitza cada vegada més per donar llum sobre la dinàmica coevolutiva dels ecosistemes i la societat. Els resultats de diferents investigacions del Laboratori d'Etnoecologia confirmen les hipòtesis que apunten a la importància crítica del coneixement ambiental local per a l'elaboració d'estratègies d'adaptació i mitigació per fer front al canvi ambiental global. El treball en curs es basa en els vincles entre la percepció de canvis ambientals de naturalesa externa i els canvis locals auto-induïts, la naturalesa resilient i elàstica del coneixement ambiental local enfront al canvi global, la variació intra-cultural en les percepcions del canvi ambiental en societats indígenes, així com el valor dels sistemes locals per al seguiment i la comprensió dels canvis ambientals.

Plantes i Persones

Els investigadors del Laboratori d'Etnoecologia abordem les interaccions entre els valors econòmics, culturals i pràctics de plantes silvestres i conreades de diferents grups culturals. Així mateix, vinculem les característiques ecològiques de les plantes i la diversitat de plantes amb diferents aspectes socioeconòmics. En treballs recents sobre horts familiars a la Península Ibèrica, es va trobar que malgrat els horts familiars d'hortalisses en les zones rurals dels països industrialitzats proporcionen beneficis financers no menyspreables, això només en part explica per què la gent segueix conreant horts familiars. Entre els amerindis Tsimane', hem trobat que la diversitat d'arbres es relaciona amb el canvi cultural, probablement a través de la modificació del seu cos de les pràctiques lligades al seu ecosistema d'origen (el bosc). També es va trobar que la importància ecològica dels arbres es relaciona amb els patrons d'ús dels mateixos boscos. Estem interessats en saber si aquestes relacions canvien en una perspectiva transcultural. Així mateix, entendre com modifiquen els indígenes els seus ambients circumdants i contribueixen a la formació d'un continu entre ecosistemes "silvestres" i "gestionats" és un dels nostres interessos actuals.